

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO - KLASA 5

1. Czytanie utworów literackich

dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
rozpoznaje podstawowe elementy świata przedstawionego; wskazuje bohaterów, miejsce i czas wydarzeń; rozpoznaje osobę mówiącą lub narratora; odtwarza najważniejsze wydarzenia; definiuje podstawowe pojęcia: akcja, fabuła, bohater, narrator; rozpoznaje wskazane lektury i ich główną tematykę.	określa temat utworu i najważniejsze wydarzenia; rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową; rozpoznaje wątek główny, punkt kulminacyjny oraz podstawowe cechy poznanych gatunków, m.in. mitu, bajki, opowiadania i powieści; przedstawia cechy bohaterów i ich relacje.	omawia fabułę, akcję i problematykę utworu; porządkuje wydarzenia i wskazuje związki przyczynowo-skutkowe; charakteryzuje i ocenia bohaterów; rozpoznaje cechy powieści fantasy, obyczajowej i młodzieżowej; odczytuje morał, przesłanie oraz znaczenia przenośne.	samodzielnie analizuje budowę i sens utworu; wskazuje wątki główne i poboczne, punkt kulminacyjny i moment przełomowy; wyjaśnia motywację bohaterów i ocenia ich postępowanie, odwołując się do tekstu; interpretuje środki poetyckie, przesłanie i wartości obecne w utworze.	wnikliwie i samodzielnie interpretuje utwory; formułuje trafne, uzasadnione wnioski dotyczące problematyki, bohaterów i wartości; porównuje sposób przedstawienia podobnych motywów w różnych tekstach; świadomie wykorzystuje poznaną terminologię literacką i odwołuje się do szczegółów lektury.

2. Odbiór tekstów kultury

dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
rozpoznaje podstawowe teksty kultury, m.in. komiks, reklamę, plakat, przedstawienie teatralne, film i ilustrację; wskazuje ich temat i najważniejsze elementy; odczytuje proste informacje przekazane słowem i obrazem.	opisuje elementy tekstu kultury; rozpoznaje podstawowe cechy reklamy, komiksu i przedstawienia teatralnego; definiuje pojęcia: aktor, reżyser, widz, scenografia, kostium, rekwizyt; odróżnia podstawowe funkcje tekstów użytkowych i artystycznych.	analizuje sposób oddziaływania reklamy i sloganu; omawia rolę obrazu, słowa, dźwięku i gestu; porównuje tekst literacki z jego ekranizacją lub inną realizacją; rozpoznaje komizm i wskazuje jego źródła; wyjaśnia związek formy tekstu kultury z jego funkcją.	interpretuje różne teksty kultury z uwzględnieniem zastosowanych środków; ocenia ich funkcję i sposób oddziaływania na odbiorcę; porównuje różne realizacje tego samego motywu lub tekstu; świadomie odczytuje przesłanie i wartości obecne w przekazie.	samodzielnie i krytycznie analizuje teksty kultury; formułuje pogłębione, uzasadnione opinie o ich treści i formie; trafnie porównuje literaturę, teatr, film, komiks, reklamę i inne przekazy; twórczo wykorzystuje wiedzę o kulturze w nowych zadaniach.

3. Gramatyka języka polskiego

dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
rozpoznaje podstawowe części mowy poznane w klasach 4–5; odmienia rzeczownik przez przypadki; rozpoznaje czasownik, przymiotnik, przysłówki, zaimek i liczebnik; wskazuje podstawowe części zdania; rozpoznaje związki wyrazowe.	stosuje podstawowe formy odmiany rzeczownika, przymiotnika i czasownika; rozpoznaje tryby czasownika oraz formy nieosobowe zakończone na -no, -to i konstrukcje z się; stopniuje przymiotniki i przysłówki; rozpoznaje rodzaje liczebników i zaimków; wskazuje przydawkę, dopełnienie i okolicznik.	poprawnie odmienia i stosuje poznane części mowy; przekształca formy osobowe i nieosobowe czasownika; rozpoznaje i stosuje tryb oznajmujący, rozkazujący i przypuszczający; poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki; analizuje związki wyrazowe i budowę zdania pojedynczego.	sprawnie wykorzystuje wiedzę gramatyczną w wypowiedziach; poprawnie odmienia liczebniki i zaimki; rozpoznaje funkcje przydawki, dopełnienia i okolicznika; wskazuje związek główny i związki poboczne; wykonuje rozbiór logiczny i tworzy wykres zdania pojedynczego.	świadomie i funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę gramatyczną w mowie i piśmie; samodzielnie analizuje formy wyrazów i zależności składniowe; poprawnie wyjaśnia nietypowe lub trudniejsze przypadki odmiany i składni; wykorzystuje wiedzę o szyku wyrazów do kształtowania znaczenia wypowiedzi.

4. Zróżnicowanie języka oraz komunikacja i kultura języka

dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
rozpoznaje synonimy, antonimy i wybrane związki frazeologiczne; odróżnia oficjalny i nieoficjalny sposób wypowiedziania się; wymienia podstawowe zasady kulturalnej komunikacji; rozpoznaje sens dosłowny i przenośny w prostych przykładach.	dobiera synonimy i antonimy; wyjaśnia proste związki frazeologiczne; rozpoznaje znaczenie dosłowne i niedosłowne; dostosowuje podstawowe zwroty do sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej; stosuje zasady grzeczności w rozmowie, e-mailu i SMS-ie.	świadomie dobiera słownictwo do celu i odbiorcy; poprawnie stosuje poznane związki frazeologiczne, w tym pochodzenia mitologicznego; rozpoznaje przenośnię i wyjaśnia ich znaczenie; odróżnia staranną i potoczną odmianę polszczyzny oraz stosuje właściwe formy w zależności od sytuacji.	sprawnie posługuje się językiem oficjalnym i nieoficjalnym; świadomie wykorzystuje środki językowe do wyrażania emocji, ocen i intencji; analizuje język reklamy i innych przekazów; dba o poprawność, precyzję, etykietę językową oraz właściwe akcentowanie i intonację.	swobodnie i adekwatnie dostosowuje styl, słownictwo i sposób komunikacji do sytuacji; trafnie interpretuje znaczenia przenośne i frazeologizmy; ocenia skuteczność komunikatów; świadomie kształtuje kulturę własnej wypowiedzi i uzasadnia dokonane wybory językowe.

5. Ortografia i interpunkcja

dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
wymienia najważniejsze zasady pisowni wyrazów z ó/u, rz/ż i ch/h; rozpoznaje podstawowe zasady zapisu nazw własnych; zapisuje końcówki -ji, -ii, -i; stosuje kropkę, przecinek, znak zapytania i wykrzyknik w typowych sytuacjach.	stosuje poznane reguły ortograficzne; poprawnie zapisuje większość rzeczowników zakończonych na -ji, -ii, -i; wyjaśnia zasady pisowni cząstki -by z czasownikami oraz nie z przymiotnikami i przysłówkami w poznanych stopniach; zapisuje daty i podstawowe nazwy miejsc.	poprawnie zapisuje wyrazy objęte materiałem klasy 5; stosuje zasady pisowni nie z przymiotnikami i przysłówkami oraz cząstki -by; poprawnie zapisuje nazwy ulic, placów, parków i innych obiektów; stosuje zasady zapisu dialogu oraz podstawowe reguły interpunkcyjne.	sprawnie stosuje poznane reguły ortograficzne i interpunkcyjne; poprawnie zapisuje formy z głoskami nosowymi, nazwiska i przymiotniki złożone objęte materiałem; uzasadnia pisownię odwołaniem do reguły; samodzielnie poprawia błędy w swoim tekście.	pisze bezbłędnie lub niemal bezbłędnie w zakresie poznanego materiału; świadomie wykorzystuje zasady ortografii i interpunkcji podczas redagowania różnych form wypowiedzi; wyjaśnia i uzasadnia trudniejsze zapisy; sprawnie dokonuje autokorekty z użyciem odpowiednich źródeł.

6. Elementy retoryki

dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
wyraża własne zdanie na prosty temat; wyjaśnia, że opinię można uzasadnić argumentem; rozpoznaje argument w prostej wypowiedzi; wskazuje cel reklamy lub innego komunikatu perswazyjnego.	formułuje opinię i podaje prosty argument; odróżnia opinię od informacji w typowych przykładach; porządkuje argumenty; rozpoznaje slogan reklamowy oraz podstawowe środki zachęcające odbiorcę do określonego działania.	uzasadnia własne stanowisko, odwołując się do tekstu i doświadczenia; dobiera argumenty adekwatne do tezy lub opinii; rozpoznaje perswazyjny charakter reklamy; formułuje wnioski na podstawie przeczytanego tekstu i zebranych informacji.	buduje spójną wypowiedź argumentacyjną; hierarchizuje argumenty i popiera je przykładami; ocenia trafność argumentacji; świadomie stosuje środki językowe służące przekonywaniu; odróżnia rzeczowe uzasadnienie od prostych zabiegów perswazyjnych.	formułuje dojrzałe i przekonujące stanowisko; samodzielnie dobiera i porządkuje trafne argumenty oraz przykłady; przewiduje możliwe kontrargumenty; analizuje skuteczność wypowiedzi perswazyjnych i świadomie wykorzystuje elementy retoryki we własnych wypowiedziach.

7. Mówienie i pisanie

dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
tworzy proste opowiadanie, opis, plan, list, ogłoszenie, e-mail lub SMS; wymienia podstawowe cechy akapitu, dialogu i tytułu; redaguje prostą notatkę biograficzną, dedykację, charakterystykę lub instrukcję według wzoru.	samodzielnie tworzy proste wypowiedzi zgodne z poznaną formą; pisze opowiadanie z zachowaniem następstwa wydarzeń; tworzy opis osoby, miejsca i przedmiotu; redaguje e-mail, SMS, ogłoszenie, dedykację i notatkę; stosuje akapity i podstawowe zasady zapisu dialogu.	tworzy spójne i uporządkowane opowiadanie, także z dialogiem i opisem; pisze charakterystykę postaci, opis obrazu, streszczenie, notatkę biograficzną i instrukcję; dostosowuje formę do odbiorcy; dba o kompozycję, słownictwo oraz poprawność językową.	pisze rozwinięte i interesujące wypowiedzi; funkcjonalnie stosuje narrację, dialog, opis i akapity; zachowuje cechy gatunkowe poznanych form; selekcjonuje i porządkuje materiał; samodzielnie redaguje tekst i dokonuje poprawek językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych.	tworzy samodzielne, oryginalne i bardzo dobrze zredagowane wypowiedzi; świadomie dobiera kompozycję, narrację, słownictwo i środki językowe do celu i odbiorcy; twórczo przekształca materiał źródłowy; sprawnie redaguje i udoskonala własny tekst.

8. Samokształcenie

dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
korzysta z podręcznika i jego spisu treści; wyszukuje informacje w słowniku, podręczniku i internecie; sporządza prostą notatkę lub plan; porządkuje materiał do zadania.	samodzielnie korzysta z podstawowych słowników i wskazanych źródeł; wyszukuje potrzebne informacje w internecie; tworzy notatkę graficzną, mapę myśli lub plan; gromadzi materiał do wypowiedzi i korzysta ze wskazanych lektur oraz tekstów.	celowo dobiera źródła informacji; korzysta ze słownika języka polskiego i słownika frazeologicznego; selekcjonuje i porządkuje zebrany materiał; wykonuje notatki w różnych formach; wykorzystuje informacje z kilku źródeł podczas realizacji zadania lub projektu.	samodzielnie planuje pracę i dobiera skuteczne sposoby uczenia się; porównuje informacje z różnych źródeł i ocenia ich przydatność; sprawnie posługuje się słownikami i materiałami cyfrowymi; wykorzystuje notatki, mapy myśli i inne narzędzia do organizowania wiedzy.	świadomie kieruje własnym procesem uczenia się; samodzielnie wyszukuje, porównuje i weryfikuje informacje; odpowiedzialnie korzysta ze źródeł; twórczo wykorzystuje zgromadzoną wiedzę w projektach i wypowiedziach; rozwija zainteresowania czytelnicze i językowe poza obowiązkowym materiałem.